

Ольга МАЖАН,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Марія БОЙКО,
кандидат педагогічних наук, доцент
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)

ОСВІТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗГУРТОВАНOSTІ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Освіта є одним з основних інструментів формування соціальної згуртованості в суспільстві, особливо під час збройних конфліктів. Тому ми розглянемо, як освіта може вплинути на формування соціальної згуртованості в умовах війни.

Під час збройних конфліктів освіта відіграє дуже важливу роль у формуванні соціальної згуртованості суспільства. Вона допомагає виховувати покоління, яке розуміє важливість миру, толерантність до інших культур і релігій, а також готовність до співпраці та компромісу. Освіта надає людям знання про історію свого народу та інших народів, що допомагає їм розуміти корені конфліктів і шукати шляхи до мирного врегулювання суперечок. Крім того, освіта надає людям можливість розвивати критичне мислення, аналітичні навички та здатність до саморефлексії, що допомагає їм розуміти себе та інших краще.

До того ж, освіта вчить співпраці та комунікації, що є важливими навичками в умовах конфлікту. Вона навчає людей шукати компроміси, вирішувати конфлікти мирним шляхом та підтримувати взаєморозуміння між різними групами суспільства [1]. Вона є ключовим інструментом формування соціальної згуртованості в умовах збройних конфліктів, допомагає людям розуміти важливість миру, толерантності до інших, а також розвиває навички співпраці та компромісу. Тому важливо інвестувати в освіту під час конфліктів, щоб забезпечити мирне та гармонійне співіснування у суспільстві.

Для досягнення мети формування соціальної згуртованості під час збройних конфліктів через освіту, необхідно вжити кілька конкретних заходів.

По-перше, важливо забезпечити доступ до якісної та об'єктивної освіти для всіх верств суспільства, незалежно від їхнього соціального статусу чи етнічної приналежності. Це допоможе зменшити відчуття відокремленості та нерівності серед населення, сприятиме формуванню спільної ідентичності та співпраці.

По-друге, важливо включати в освітні програми матеріал, що стосується конфліктів, мирного вирішення суперечок, толерантності та взаєморозуміння. Розгляд історичних прикладів мирних вирішень конфліктів, вивчення культур різних народів і релігійних переконань допоможе підвищити рівень розуміння та поваги до інших.

По-третє, важливо підтримувати ініціативи спільнот та організацій, спрямовані на підвищення свідомості про важливість миру та співпраці. Це може бути проведення мирних акцій, дискусійних платформ, волонтерських проєктів тощо [2].

Освіта має великий потенціал у формуванні соціальної згуртованості під час збройних конфліктів. Важливо враховувати цей фактор при плануванні освітніх стратегій і програм, щоб забезпечити мирне та гармонійне співіснування в суспільстві навіть у найскладніших умовах.

Війна в Україні створює складні виклики для системи освіти, яка має адаптуватися до непередбачуваних умов та забезпечити якісне навчання для учнів у конфліктній зоні. Для успішного розвитку освіти в умовах війни в Україні необхідно враховувати низку методологічних засад та особливостей. Освітня система повинна бути гнучкою та швидко реагувати на зміни у суспільстві та наслідки війни. Це може включати швидке оновлення навчальних програм, методик та ресурсів, а також адаптацію до нових умов навчання.

Умови війни можуть сильно впливати на психічний стан учнів, учителів і батьків. Важливо забезпечити психологічну підтримку та допомогу всім учасникам освітнього процесу, щоб зменшити стрес та побудувати стійкість до негативних впливів війни.

Цифрові технології можуть стати важливим інструментом для забезпечення доступу до освіти в умовах війни. Вони дозволяють організувати дистанційне навчання, надавати онлайн-ресурси та комунікаційні платформи для учнів та вчителів [3].

Війна може спричинити появу фейків, дезінформації та маніпуляцій у медіа. Тому важливо розвивати в учнів критичне мислення та навички медіа грамотності, щоб вони могли аналізувати інформацію об'єктивно та критично.

Умови війни можуть підштовхнути до зростання міжетнічних конфліктів та розбіжностей. Освіта повинна сприяти розвитку міжкультурного діалогу та співпраці, підтримувати толерантність та взаєморозуміння між різними групами населення.

Розвиток освіти в умовах війни в Україні вимагає врахування низки методологічних засад та особливостей, які допоможуть забезпечити якісне навчання та підтримати учасників освітнього процесу в складних умовах конфлікту. Важливо підтримувати психологічний комфорт учнів та працівників освіти, використовувати інноваційні технології та розвивати критичне мислення для успішного розвитку освіти в умовах війни.

Умови війни можуть призвести до посилення вразливості деяких груп населення, таких як діти з інвалідністю, біженці, діти з міноритетів тощо. Освіта повинна бути інклюзивною, тобто забезпечувати рівний доступ до навчання для всіх дітей, незалежно від їхнього стану здоров'я, соціального статусу чи етнічної належності.

Війна та військовий стан у державі вимагає посилення співпраці між усіма учасниками освітнього процесу, включаючи владу, заклади освіти, громадські організації та міжнародних партнерів. Важливо побудувати партнерські відносини для спільного вирішення проблем та забезпечення підтримки освітнім установам.

Також війна може призвести до змін у культурному середовищі та цінностях суспільства. Освіта повинна сприяти культурній адаптації та взаєморозумінню між різними культурами та сприяти збереженню культурної спадщини в умовах конфлікту.

Освіта повинна сприяти розвитку етичних принципів та цінностей, які сприятимуть побудові мирного суспільства та взаєморозумінню між людьми. Важливо виховувати учнів в дусі толерантності, взаємовіри та поваги до інших. Загалом, розвиток освіти в умовах військового стану та війни в Україні вимагає комплексного підходу, що враховує важливі методологічні засади та особливості. Важливо забезпечити гнучкість, психологічну підтримку, використання інноваційних технологій, розвиток

критичного мислення та інші аспекти, щоб забезпечити якісне навчання та підтримку учасників освітнього процесу в умовах війни [4].

В умовах війни в Україні розвиток освіти вимагає специфічних методологічних підходів та особливостей, які допоможуть забезпечити якісне навчання та підтримку учасників освітнього процесу. Гнучкість, психологічна підтримка, використання інноваційних технологій, розвиток критичного мислення, інклюзивність, партнерство та культурна адаптація є ключовими аспектами, які необхідно враховувати для розвитку освіти в умовах війни. Потрібно пам'ятати про важливість етичних принципів та цінностей, які сприяють побудові мирного суспільства та взаєморозумінню між людьми. Освіта має виховувати учнів у дусі толерантності, взаємовіри та поваги до інших, сприяючи тим самим сприятливому розвитку суспільства в умовах конфлікту.

Отже, розвиток освіти в умовах війни в Україні вимагає комплексного та узгодженого підходу, який враховує всі аспекти та особливості ситуації. Тільки такий підхід дозволить забезпечити якісне навчання, психологічну підтримку та розвиток учасників освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Комплексна оцінка стійкості населення, яка ґрунтується на дослідженні SCORE (SHARP). Результати дослідження SHARP 2023. Хвиля 2. Київ : Київський міжнародний інститут соціології, 2024. 28 с. URL: https://kiis.com.ua/materials/news/20240126_n/PRE_SHARP2_Wave2_Initial-analysis_06.12.2023_UKR.pdf (дата звернення: 10.10.2024).
2. Мігачова О. Як війна змінює українське суспільство. *Укрінформ*. 2022. 12 липня. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3527305-ak-vijna-zminue-ukrainske-suspilstvo.html> (дата звернення: 10.10.2024).
3. Соціальна згуртованість в Україні: тенденції за даними індексів reSCORE 2023 та SCORE 2021 / за ред. Р. Мініча, Київ : Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), ПРООН, 2024. Ч. 1. 38 с. URL: https://api.scoreforpeace.org/storage/pdfs/PUB_Social-Cohesion-in-Ukraine_UKR_March.7.2024.pdf (дата звернення: 10.10.2024).
4. Українське суспільство в умовах війни. Рік 2023 : колективна монографія / Дембіцький С., Злобіна О., Костенко Н. та ін. ; за ред. Є. Головахи, С. Макеєва. Київ : Інститут соціології НАН України, 2023. 343 с.